ԱՒԵՏԱԲԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ, ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ 40. ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՄԱՅԻՍ 7, 1887 ԹԻՒ 19.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Եր֊ես
"Հո՛ն Մի կոխեր"	145
Առաջնորդել Տղայոց	145
Կանգնել Յիշատակի Քարեր	146
Ռուք կամ Փոթորիկ Ջեան	147
Բոյսերու Նմանող Կենդանիք	148
Թմբուկ	148
Տատանող Պարահիղներ և Գաշտեր	148
Աշխ և պլուք	149
Նամակներ	149
Հանգէս Քաղաքական	151
Արժէք Դրամոց	152

ԱԻԵՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ կը հրատարակուի ամեն Շաբաթ օր։

Տարեկան գինն է ամեն տեղւոյ համար, 2 Մեճիտիյէ, վեց ամսեայն 1 Մեճիտիյէ, կանխիկ, եւ հատը 40 փարա։ Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Խմբագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ առ Մր. Հ. Ս. Պարճըմ։

Բաժանորդագրութեան եւ բղթատարութեան պատկանեալ ամեն գրութիւնք պարտին ուղղուիլ առ Մր. Ո. Ո. Բիբ, Ամերիկան խան, կ. Պոլիս։

Ամերիկայի Միսիոնարաց Ընկերութեան կողմանէ՝
Ճ. Փ. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՕՆԱՏԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՃԸՄ, ՏՆՕՐԷՆ–ԽՄԲԱԳԻՐ

«ՀՈՆ ՄԻ ԿՈԽԵՐ»

Կիրակի առաւօտ մը երբ փողոցները բոլորովին պատած էին սառով, մարդ մը ճամբայ ելաւ երթալ եկեղեցի։ Սակաւ ինչ քալելէ ետև եկաւ տեղ մը ուր տղայ մը կանգնած էր և որ հեղձեալ ձայնիւ ըսաւ, "Կ'աղաչեմ հոն մի կոխեր։" "Ինչո՞ւ", հարցուց մարդը։ "Վասն զի", պատասխանեց տղան հեկեկալով, "ես հոն կոխեցի և ինկայ"։ Այս փոքրիկ տղան իւր վրայ առած էր աղաղարարել անզգոյշ ճամբորդներուն թէ ի՛նչ վտանգի մէջ ինկած էր ինք։

Կան բաղում մարդիկ աչխարհիս մէջ որ ունին պատճառ տալ այսպիսի աղաղարարութիւն։ Այն մարդը որ դիւնեմոլութեան մութ և սահուն ճամբաները քալած է, երբ կը տեսնէ պատանիներ որ կը սորվին ըմպել ոգելեցայ կամ գինւոյ կամ քարեկրոյ առաջին բաժակները, ունի պատճառ ըսելու անոնց, "Հոն մի կոխեք, վասն զի ես կոխեցի և ինկայ։" Այն մարդը որ յարած է խաղամոլութեան մինչև այլք արհամարհած են զնա և ինք պժդացած է իւր անձէն, պատճառ ունի ըսելու երիտասարդաց, երբ նոքա կը դառնան նոյն ճամբան, "Հոն մի՛ կոխեք, վասն զի ես կոխեցի և ինկայ։" Քանիներ կան այսօր ի բանտի և յաքսորանս, որոց պատիւը եղծուած է և կեանքը կործանած, որք կրնան ըսել երիտասարդաց որք կը փորձուին մտնել անիրաւութեան և անարդար գործոց ճամբան, "Մի՛ կոխեք հոն, վասն զի ես կոխեցի և ինկայ։" Բարւոք է ազդարարութիւն ընդունիլ այլոց փորձառութենէն, և կան ժամանակներ յորս անոնք որ ինկած են այս փորձութիւններով՝ պարտական են բառնալ ձայն ազդարարութեան։ Մեր շուրջը կը տեսնենք ուրեք կան սահուն տեղեր, և հաղարաւորք յառաջ կ'ընթանան անխորհուրդ։ Աղաչենք որ ղգուշանան, և երբ կը յիշենք մեր մեղսալից կենաց դառն փորձառութիւնները, ըսենք անոնց որ դեռ նոր կը սկսին տեղի տալ այս փորձութեանց, Մի՛ կոխեք հոն վասն զի ես կոխեցի և ինկայ։

ԱՌԱՋՆՈՐԴԵԼ ՏՂԱՅՈՑ

Թէ ի՞նչպէս պարտ է առաջնորդել տղայոց որ սորվին կառավարել ղինքեանս՝ կենսական խնդիր մըն է մայրերու համար։ Բաղում Աստուածապաշտ աղօթող մայրեր ունեցած չեն իմաստութիւն առաջնորդելու իւրեանց զաւակներն ի ճանապարհս խաղաղութեան և արդարութեան։

Կ'ըսուի թէ նշանաւոր քարոզիչ երկու Ուէսլիներու մայրը իւր որդւոց վրայ իւր աղդեցութիւնը կը պահէր, վասն զի իմաստուն դատողութիւն ունէր թէ ե՛րբ պարտ էր չնորհել անոնց խնդիրքը և ե՛րբ մերժել, և վասն զի կ'աղօթէր և կը կարդար անոնց հետ։ Նա դեղեցկադէմ էր և երբ տասնևհինն տարեկան էր ամուսնացած էր դիւղացի քարոզչի մը հետ, և ծնած էր տասնևհինն զաւակ։ Յվախճան նորա երկայն կենաց անոր որդիքը և մանաւանդ Ճոն Ուէսլի կը նայէին և խորհուրդ կը հարցունէին նմա երբև իւրեանց լաւագոյն բարեկամին և իմաստնագոյն խորհրդատուին ղոր կըրնային ունենալ։ Այն տունը որուն վրայ կ'իյնէր Տիկին Ուէսլի՝ աղատ և երջանիկ տուն էր, մի ողջարար խաղերով որչափ որևիցէ տուն ամրան պարապորդի ժամանակ, և տակաւին բարեկարգ էր և մի առողջարար գործով որչափ որևիցէ դպրոց։ Լայող տղոց "խորչելի ձայնին" թոյլատուութիւն չէր ըլլար, բայց չկար արգելք զուարթաձայն քրքիջներու։ Նա դրած էր բաղում իմաստուն օրէնքներ զորս անյողդողդ կը պահէր։ Ամենց մին էր՝ ամէն երեկոյ իւր փոքր տղայոց մէջն հետ առանձին խօսիլ, ունկն դնելով անոր մանկական խոստովանութեան, և տալով խրատ անոր տղայական չուարմանց մէջ։ Նա էր հաւատարիմ բարեկամ որպէս և զուարթ ընկեր իւր տղայոց։ Երբ օր մը ոմն ըսաւ նմա, "Ինչո՞ւ քանի անգամ կ'ըսես մեկ բանն այդ պզնդ գլուխին," նա պատասխանեց, "վասն զի եթէ միայն տասնևհինն անգամ ըսեմ, բոլոր աչխատութիւնս ի զուր կ'ըլլայ։"

Այնպէս ի խորոց դրաւած էր այս մայրն իւր որդւոց սիրտը, որ անգամ մը ստիպուեցաւ մեղմիւ յանդիմանել զիւր որդին ճոն մինչ երիտասարդ էր, վասն զի բաղձանք կը յայտներ մեռնիլ իւր մօրմէն առաջ, ըսելով թէ չէր կարող ապրիլ առանց անոր։ Կրօնական խնդրոց մասին անոնց մեծ աղդեցութիւնն էր որ անոնց մասց վրայ այնպէս ներդործած էր որ նոքա մինչ դեռ պատանի էին կը կոչուէին Մեթոտականք, այն է՝ ըստ կանոնի ապրողք։ Մինչ նորա որդին Ցամուէլ աչակերտ էր ի Ուէսթմինսթըր, մայրը կը դրէր նմա ուղղեալ նամակի մը մէջ, "Կը յորդորեմ դքեզ ըստ կարելւոյն կանոնաւորել դործդ, որով պիտի սորվիս օգուտ քաղել մէն մի անդին վայրկենէ, և անպատմելի կերպիւ դիւրին պիտի ըլլայ ի գործ դնել իւրաքանչիւր պարտականութիւն։ Այս կանոնաւորութիւնը բացատրելէ ղինի կը յորդորէ իւր որդին, "միշտ գործել սկղբանց յարելով։" և այն ընկերութիւնը զոր Ճոն և Չարլզ Ուէսլի յետոյ հիմնեցին յՕքսֆորտ կը

կարծուի թէ մեծաւ մասամբ արդիւնք է նորա յորդորանաց։

Տղայոց համար և անոնց հետ աղօթելու զօրութիւնը ոչ ոք կրնայ հաշուել։ Մօր մը սիրալիր խրատները կըրնան թուիլ ի գլուխ վտանգեալ, բայց շատ օրեր եղբը պիտի դան ի յայտ։ ‘‘Երբ մանուկ էի,’’ բաւ բարի ծերունի մը, ‘‘մայրս ծնրադրել կուտար ինձ և իւր ձեռքը կը դնէր գլխուս վրայ մինչ ի՛աղօթէր։ Դեռ նորա արժէքն ըմբռնելու չափ չէի մեծցած երբ նա մեռաւ, և ես Թողուեցայ մեծաւ մասամբ իմ ընարութեանս։ Սկզբ նման, միա-եալ էի չար կրից, բայց յաճախ կը զսպուէի և կարծես յետս կը քաշուէի ղգալով կակուղ ձեռքի մը ճնշումը գլխուս վրայ։ Երբ երիտասարդ էի, ճամբորդելի օտար երկիրներ, և նշանակ էի բաղում վտանգութեանց. բայց երբ մերձ էի տեղի ոտձու, նոյն ձեռքը գըլխուս վրայ կ’իջնէր և ի՛աղաւաղէի։ Կարծես կը զգայի անոր ճնշումը որպէս մանկութեան երջանիկ աւուրց մէջ. և երբեմն անոր հետ կուգար ձայն մը — ձայն մը որուն կը հնազանդէի, — ‘‘Ո՛հ, մի՛ ըներ այս չարութիւնը, որդեակ իմ, և մի մեղանչեր Աստուծոյ դէմ։’’

– Գգուել, յղփացուցել, և յաղեցուցել մանկան ամէն բաղձանքը, աւելի արդիւնք է անձնասիրութեան քան թէ սիրոյ։ Ոչ ոք չկրնար տեսնել թէ ներկայ կրթութեան մէջ կը կայանայ մանկան ապագայ բարիքը, թէ՛ կարճամիտ և թէ՛ անխորհուրդ է։ Ճշմարիտ սէրը կրնայ ղանալ ներկայ հաճոյից վայրկեանը ապագայ բարեաց և տուրք երջանկութեանց ժամեր չահելու համար։ ‘‘Շատ կ’աշխատիմ զաւակներս երջանիկ ընելու համար,’’ բաւ օր մը մայր մը, հառաչելով, յուսահատութեամբ խորհելով իւր զուր ջանից վրայ։ ‘‘Պարապ՛ աշխատելէ,’’ բաւ բարեկամ մը որ անոր քով նստած էր, ‘‘և ըրէ ինչ որ իմ դրացիս կ’ընէ։’’ ‘‘Եւ ի՞նչ կ’ընէ նա,’’ հարցուց միւսը, տխրութեամբ։ ‘‘Պարզապէս կը թողու որ իւր տղաքը մեծնան և բնական ընթացքնին աճին, միայն ուղղելով անոնց աճումն պատշաճ կերպիւ։ Որչափ որ կարելի եղած է միշտ թողուցած է որ նորա հոգ տանին իւրեանք իւրեանց, և ծառային իւրեանց անձին՝ փոյթ չէ թէ քանի ծառայ կայ տան մէջ, և անձամբ չինեն իւրեանց խաղալիկները։ Երբ տուներէն բայակայ ըլլալէ հետ կը դառնայ, նորա մէկ բան միայն կ’ակնկալեն — իւրեանց մօր համբոյրը։ Ինչ որ կը դնէ անոնց համար՝ կուտայ երբ յարմար ժամանակը դայ։ Թոյլ չտար որ դիւրերը դրդռիչ բան մը ուտեն կամ խմեն, և նորա անկողին կը մտնեն և կը ննջեն մտայ առողջ վիճակով որ կը բերէ խաղաղ քուն։ Անոնց կ’ուսուցանէ սիրել բնութիւնը, և զգալ թէ չկայ բան մը որ այնչափ չքեղապէս զղեցեալ է որչափ դաշտի շուշանը, մեղուները, և թիթեռնիկները, և չկայ բան մը այնչափ վատ որչափ գուտ մը, կամ որևիցէ բան այնչափ թշուառեցուցիչ որչափ անհնազանդութիւնը. թէ ամօթ է հիւանդ ըլլալ, և թէ կատարեալ առողջութիւն, ընտիր ակռաներ և մտայ հեչտ վիճակ ունենալու համար պարտին առնուլ պարզ սնունդ, առատքուն, և ըլլալ բարի։’’ Եւ Թող տղայ մը կանուխ սորվի թէ ապագայ բարեաց համար կ’արժէ զոհել վայրկենական հաճոյք որ չբերէր մնայուն օգուտ։

ԿԱՆԴՆԵԼ ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՔԱՐԵՐ

[խմբագրական]

Մօտերս մեծ տպաւորութիւն կրեցինք դարձեալ կարդալով պատմութիւնն այն դէպքին որ յիշուած է Յեսուայ դրքին չորրորդ գլխուն առաջին համարներուն մէջ։ Երբ Իսրայէլի որդիքը անցան Յորդանանէ ցամաք հողի վրայէն, երկուասան մարդիկ որք հանականապէս ընտրուեցան իւրեանց ցօրութեան համար, առին երկուասան մեծ քարեր գետին յատակէն, եւ գետին ափանց մօտ կառուցին յիշատակի դէզ մը, որ պատմէր գալու սերնդոց թէ Ազգին Աստուածը ի՛նչ սքանչելի կերպիւ միջամտեց այն տեղ անոնց օգնելու համար։

– Անցելոյն այսպիսի յիշատակներ կը գտնեն նչանաւոր տեղ Իսրայէլացւոց պաշտամանց։ Սաղմոսներէն բազումք յիշատակութիւն են դործոց զորս Աստուած ըրաւ իւր զաւակաց համար, որպէս ՉԸ., ՃԵ., ՃՉ., ՃԻ., եւ ՃԼՉ.։ Սյս յիշատակք անդին ժառանգութիւն էին, եւ անոնցմով էր որ հոգւով զԱստուած պաշտողք կը մնուցանէին իւրեանց վստահութիւնը ներկայն վրայ եւ ապահովութիւնը՝ թէ նորա փառաւոր խոստմունք պիտի կատարուին։

Մեզ եւս օգտակար է կանգնել յիշատակի արձաններ։ Ներկայ դարուս մէջ կ’ապրինք այնպէս չտապաւ, եւ այնպիսի եռանդով յառաջ կ’երթանք նոր յայտնութիւններ ի ձեռս բերելու կամ նոր պարտականութիւններ կատարելու, որ վտանգ կայ անցեալը մոռնալու։ Բարւոք է հաւատաք ունենալ ապագային վրայ, եւ հաւատալ յուսալ թէ լաւագոյն օրերն դեռ պիտի դան։ Բայց ապագան պիտի կառուցուի անցելոյն վրայ, եւ անոր յայտնութիւնը մասամբ պիտի կայանայ յայտմ թէ անցելոյն դասերն ի միտ առնուած են։

Աստուծոյ եկեղեցին, ճշմարիտ հոգեւոր Իսրայէլը, պարտի կանգնել յիշատակի քարեր։ Երբ Փղշտացիք եւ Եթովմայեցիք եւ Ասորեստանցիք կը յարձակէին Հրէից վրայ, նոքա կ’երդէին Եղիպտացւոց կործանման, Սեհոնի եւ Ովգի պարտութեան եւ Բանաձեռն երկրին այլ եւ այլ ցեղերու յաղթանակաց վրայով։ Եւ այսպէս երբ եկեղեցին կը նայի Թշնամեաց վրայ որոցմով չրջապատուած է, պարտի յետս նայիլ այն բազում յիշատակներուն որ կառուցուած են եկեղեցւոյ պատմութեան ընթացքին վրայ։ Եկեղեցին չկրնար ուրանալ թէ ունի բաղում եւ հզօր Թշնամիներ, բայց կրնայ յիշել թէ ամէն դարու մէջ ունեցած է նոյնչափ ուժդնութեամբ յարձակող Թշնամիներ։ Նա կրած է յարձակում Հրեաներէ եւ հեթանոսներէ. ապրած նաց դործիներ, գահերն կացինը, եւ բոցավառ խարոյկը անխնայ գործածուած են անոր դէմ. նրբագոյն միտքեր զրած են հատորներ զնա կործանելու համար. անհաւատութիւնը դարէ ի դար փոխած է իւր ձեւերը, բայց ամէն դարու մէջ զնա ոչնչացրոյ միակ նպատակն եղած է տապալել ջրիստոնէութիւնն եւ սակայն հակառակ ակարութեան եւ վհատեցուցիչ պարագայից զորս դիւրին է տեսնել, Քրիստոսի եկեղեցին երբէք չէ եղած այնչափ զօրաւոր որչափ է այսօր։ Եւ այսպէս մինչ խոնարհ է տեսնելով իւր անկատարութիւնը, նա կը դառնայ այս յիշատակի արձանները այցելելէ ետեւ վստահութեամբ կանգնելու հանդէպ իւր Թշնամեաց եւ ըսելու, «Ցերսոլը զօրութեամբը պիտի յաղթեմ անոնց։»

Եւ նոյնպէս իւրաքանչիւր Քրիստոնեայ ազգ կրնայ դառնալ ետ իւր պատմութեան, եւ անչուշտ պիտի դանէ ժամանակներ զորս աղգին յիշողութեան վրայ. տպաւորել կրնայ օգտակար ըլլալ։ Ազգին կատպաշտութենէ դառնալուն կէսը այդպիսի ժամանակ մըն է։ Այն օրեր, եթէ կան, յորս ազգը հաստատ կը վարէր իւր հաւատքին, հակառակ հալածանաց եւ վտանգից, կամ երբ կը մերժէր ունկն դնել աշխարհային չարժառիթներու որ կը ջանային ի բաց հրապուրել զնա հաւատարմութենէ Քրիստոսի հետեւելէ, ուրիշ կէտեր են յիշատակի քարեր կանգնելու համար։ Մինչեւ իսկ եթէ Քրիստոնէութեան հոսանքը ոչ եւս վճիտ կը հոսէ, բաղում ինչ է որ տեւած է հոսել։ Եւ անհաւակոյս մեր Աւետարանական եղբարց համար չեն պակասիր կէտեր զորս կրնան իւրեանց յիշողութեան մէջ հաստատել եւ պատմել իւրեանց զաւակաց եւ զաւակաց սերնդոց։

Բայց կ’ուզեմ մանաւանդ ըսել թէ կան մասնաւոր վայրեր մեր անհատական կենաց մէջ ուր բարւոք է կանգնել այսպիսի յիշատակի քարեր։ Ինչպէս կրնանք ճշմարտիւ եւ պատշաճապէս երախտապարտ ըլլալ եթէ չպահենք ի մտի այն բաները որոց համար պարտինք դոհանալ։ Ցետս կանգնենք յիշատակի քարերը ճիշդ առ մուտս խոստացեալ երկրին։ Տեղն ուր նախ Իսրայէլ ոտք կոխեց «կաթ ու մեղր բղխող երկրին» մէջ, էր արդարեւ վայր յիշատակարանի։ Եւ Քրիստոնեայ եղբայր եւ քոյր, չէ՞ք յիշեր ժամանակ մը երբ նախ կոխեցիք հոգեւոր Քանաան հողը, — եւ խայթերու եւ վախերու զորս խիղճը զարթուցած էր, յաղորդելին Աստուծոյ խաղաղութիւնը եւ այս վստահութիւնը թէ անսահման չնորհօք ընդունուած էիք ի շարս Աստուծոյ ժողովրդեան։ Կառուցէք հոն սիւն յիշատակի, եւ յաճախ գացէք եւ օծել զայն ուրախութեան եւ գոհութեան լուղով։

Եւ չկայ կեանք մը այնչափ զուրկ դէպքերէ որ չունենայ վայրեր ուր յիշողութիւնը կրնայ կանգ առնել օգտուիլ։ Անոնցմէ ոմանք թերեւս են վայրեր որ առեն մը Երջուեցան մեր արտասուօք։ Այլոյ թերեւս մոռցանք վախով եւ զղջալով. եւ այլք եւս ուր պիտի սինք թէ Տէրը լքած էր զմեզ եւ Թողուած էինք ի ձեռս Թշնամւոյն։ Եւ սակայն այն ամենէն Տէրը փրկեց զմեզ։ Մեր անկումներն իսկ յիշել օգտակար կ’ըլլայ մեզ։ Պետրոս կանգնեց յիշատակարան իւր երրեակ ուրացութեան քով եւ երբ դրին «միտքը բերաւ, դառնապէս լացաւ։» Զօրօս նչանակեց իւր կենաց այն ժամանակը յորում կը հալածէր Աստուծոյ եկեղեցին, եւ զգայ թէ այլ պատճառաւ արժանի չէր «առաքեալ ըսուելու։»

Դէմ կրնանք յիշատակել Աստուծոյ ողորմութեան յարատեւութիւնը։ Կը կարդանք թէ

(Ա. Թ.Ա.Գ. Բ. 12) Սահակ Պարթև մի յառաջ ելեալ ի Կոստանդնուպոլսէ՝ ընդ «Տէրը մեզնէ այս տեղս տիրեցէ» ասելն՝ ասէ.

եթէ կենդանին ալ, կարող չէր տեսնել զայնս իւր առջեւ երեք ոտք անդին։ Կանգ առաւ, եւ խորհելով համոզուեցաւ որ յառաջ երթալն էր դրեթէ ստոյգ մահ, եւ ուստի պառկեցաւ այն տեղը, կռնակը հովին տուած, յուսալով թէ ձիւնը չուտով պիտի ծածկէր զինա եւ այսպէս պիտի ըլլար ղերծ սառելէ։ Պառկած մնաց հոն եօթնաւուրեայ ժամէք։ Բուքին անցնելէն ետքը խորհեցաւ թէ կրնար ելլել եւ տեսնել թէ կարո՞ղ էր քալել։ Վատահ էր թէ իւր վրայ սառած կողմ մը չկար, բայց երբ փորձեց ելլել, դաւ որ հանդերձները սառելով փակած էին գետնին, եւ կարող չէր փըրցուցնել զանոնք, եւ հիմա այնպէս անծածկոյթ թողած էր ինք որ կը թուէր թէ պիտի չապրէր։ Ելլելու համար քանի մը ժամ ապարդիւն ջանքեր ընելէ ետքը, երկու մարդիկ որ կ'անցնէին հեռուէն, սեւ բան մը տեսան ձիւնին վրայ եւ վրաթացին երթալ դէպ այն։ Այս տեսին անոր ոտուընները սառած էին։ Կարեցին անոր հանդերձներն որպէս զի ազատեն զինա, եւ տարին զայն ամենէն մօտ տունը, եւ ահա այս է այն մարդը զոր երբեմն կը տեսնես մեր փողոցները որ կը պատի աստ եւ անդ քալելով ծնգաց վրայ որ չունենալով սրունք եւ թաթեր ոտից, ծածկուած են թանձր մաշկեղէն բարձիկներով։

ԲՈՑՍԵՐՈՒ ՆՄԱՆՈՂ ԿԵՆԴԱՆԻՔ

Հետագայ յօդուածոյն պարունակած իրողութիւնք չատ հետաքրքրաշարժ են, զորս կարդալով մեր ընթերցողք պիտի զգան զուարճութիւն առանց ընդունելու սակայն ակնարկեալ տեսութիւնը թէ կենդանիք իրենց նմանութիւն ունեցող այն բոյսերէն զարգացած են մանաւանդ քան ամենեւիմաստուն Արարչէ մը ստեղծուած։

Թերեւս քանի մը հատընտիր օրինակներ բոյսերու նմանող կենդանեաց, պիտի ծառայէ ի վեր հանել ընդհանուր սկզբունք որոց վերայ ի վերջոյ կախեալ են բոլոր նմանութիւնք կենդանեաց այլ եւ այլ բուսոց։ Ապաքէն վերջին տարիներուս բնախօսք չատ աշխատած են գտնել օրինակներ երկրիս ծայրերէն եւ ծովուն խորութիւններէն լուսաւորելու համար սոյն խնդիրը։ Թիթեռնիկ մը կայ Մալայեան Արքիպելագոսի կղզեաց մէջ որ միշտ կը նստի թառամեալ կամ չորցած տերեւներու մէջերը, եւ թիթեռնիկին թեւերն են տերեւոյ նման եւ ունին ամէն կողմ պիսակներ միջոցները մանր կէտերով, մանկային նուրբ պիսակներուն պէս տերեւներուն՝ որոց կը նմանին։ Ծառոց ոստերուն եւ տերեւոց ձեւն ունեցող քալածանօթ միջատք եւս վերոյիշեալ ճոխ տեղւոյն մերձակաները, ճիշդ կը նմանին ոստոց եւ տերեւոց այն անտառներուն որոց մէջերը կը պահուըտին։ Անոնցմէ ոմանք կ'երեւին աչխարհի իրբեւ քալող փոքրիկ կտորներ պամպու եղեգան, եւ այլք կ'երեւին գոյներու ամէն զանազանութիւններով, իրբեւ բացուելու մօտ եղող կոկոնները, եւ բացուած տերեւներ եւ դեղին տերեւոց բեկորներ որք ունին այլեւայլ գոյներ եւ ուրեք ուրեք փտածի երեւոյթ, եւ ահա յանկարծ կ'ելլեն կը կանգնին վեց ոտքի վրայ եւ չուրջ կու գան Մալայեան անտառաց մէջ։ Ասյսպիսի լաբորատորիք միջատի մը որդը զոր տեսաւ Մր. Պելթ ի Նիքարագուա, ի սկզբան երեւցաւ ճիշդ նման լոկ մամռոյ մէկ կտորին որուն վրայ կեցած էր, անոր մարմինն ամէն կողմ ճիւղեր արձակած ըլլալով դերձանի նման կանաչ եւ բարակ, ճիշդ ինչպէս որ էին իւր չուրջ գտնուող տերեւները։

Դարձեալ, կան հասարակ ճանճեր որ կը պաշտպանեն ղիրենք մտնելով պիծակներուս եւ իչամեղուներուս կերպարանք, եւ այսպէս ղերծ կ'ըլլան թռչնոց եւ այլ կենդանեաց յարձակումներէն։ Այս հետաքրքրաշարժ միմոս միջատներէն չատը կ'ունենան գոյն դեղին եւ սեւ նոյն իսկ բուն պիծակներուն եւ իչամեղուներուն նման, նաեւ սուր պոչեր, իբրեւ կեղծ խայթոց, որովք ճչմարտին նմանութիւնը կուտան։ Բայց քան զայսոսիկ հետաքրքրական են ոչ սակաւ թիթեռնիկք Հարաւային Ամերիկայի որ կատարելապէս անվնաս են եւ ուտելի, եւ են ըստ ամենայնի նման քանի մը ուրիչ թիթեռնիկներու որ բոլորովին տարբեր են տեսակաւ, եւ այսպիսի անհաճոյ համ ունին որ բնաւ չեն ուտեր զայս ո՛չ թռչունք եւ ո՛չ մողէսք։ Այս միջատաց արտաքոյ կարգի նմանութիւնք ուրիչ կենդանեաց, բաղմիցս խաբած են դիտնականներն իսկ, եւ ճանճի մը խաբուսիկ մէկ տեսակը փորձ եւ վարժ բնախօսից առ ժամանակ մի գնել տուած են պիծակներուն եւ իչամեղուաց կարգին մէջ, կամ դիմակաւոր ծղրիդներ հաւաքածոյի մը մէջտեղը ուր լեցուն են սղոցաձեւ կոչուած ճանճեր կամ հետահաններ։ Ուր որ ամէն բան նչանաւոր կերպով միօրինակ են դունով եւ երեւութիւ, բոլոր կենդանիք, թռչունք եւ միջատք եւս ի հարկին այլ կերպարանք կը մանեն չուրջ գտնուող առարկայից դունով որպէս զի չերեւին աչաց։ Բնաւ չէ փոյթ թէ անոնք յափշտակի՛չ են կամ անպաշտպան, որսացո՛ղ թէ որսացուող, եթէ պէտք ունին խոյս տալ սպանուելէ կամ սոլամահ լինելէ ըստ պարագային, հարկ է որ առնուն իրենց չուրջ գտնուող բնութեան գոյնը։ Օրինակի վասն. արջային այսինքն հիւսիսային բեւեռին ձեռնց մէջ բոլոր կենդանիք առանց բացառութեան, հարկ է որ ըլլան ձեան պէս սպիտակ։ Եթէ բեւեռային արջը ըլլար թուխ կամ սեւ, անմիջապէս պիտի տեսնուէր իւր որսէն որուն կը սպասէ ամենայն ուրեք սառի դաչտերուն մէջ, եւ բնաւ չէր լիներ կարող իւր խնդրածին հասնիլ առանց նչմարուելու մինչեւ անգամ երբ չատ մօտ գտնուէր ալ անոր։ Միւս կողմանէ արջային նապաստակը եւս պէտք էր որ ունենար ձեան պէս սպիտակ մորթ, եթէ ոչ արջային աղուէսը չատ դիւրութեամբ կը գտնէր զայն եւ կը յարձակէր անոր վրայ ազատաբար, մինչ հակադարձաբար, նոյն իսկ աղուէսն եթէ ըլլար կարմիր կամ թուխ, չէր կրնար սողոսկմամբ յարձակել անզգաստ նապաստակին վրայ առանց նախապէս տեսնուելու, որով կը վրիպէր իւր նպատակէն։ Այս պատճառաւ թարմիկանը եւ ուռիի կտցարը (պէֆցա) այնչափ կը ձերմկնան ձմեռը լինչպէս են անհուն դաչտք ձեան պէս սպիտակ որոց ներքեւ կը պատսպարին փորելով փապարներ բանալով իրենց։ Կնքամենին (ֆոֆոմը) կը փոխէ իւր ամառնային մթին մորթը եւ կը հագնի այն թանկագին հանդերձը ձմեռուան որ այնչափ սիրելի էր նախնի Անգղիացւոց. եւ այլեւայլ թռչունք կը ստանան կաթիլ գոյն փետուրներ, մինչեւ անգամ աքիսը կը ստանայ ատելի կամ նուազ նման գոյն իւր չուրջ գտնուող սպիտակ առարկայից։ Ընդհանուր սովորութենէ զարտուղելն է, բառական նչանակութեամբ, դուրս մնալ աչխարհէն. բեւեռային այն վայրից մէջ չկրնար ըլլալ չյարմարիլ չրջակայ առարկաներու գոյնին։ Ձմեռնային օրինաց ճիշդ հաամակերպութիւն անհրաժեշտ է բացարձակապէս որպէս զի կենդանիք եւ թռչունք կամ միջատք պահեն իրենց գոյութիւնը։

ԹՄԲՈՒԿ

Կ'ըսուի թէ Թմբկի գործածութիւնը վերըսին պիտի հաստատուի Իտալական բանակին մէջ։ Աւելի քան չորս տարի առաջ Զօրավար Կարիպալտի, որ յայնժամ իւր իչխանութեան կատարն հասած էր, հրամանադիր հանեց ջնջել այն սովորութիւնը Գադիոյ Հանրապետութեան բանակներէն, եւ յետ սակաւուց հետեւեցան անոնց Պելճիա եւ Իտալիա, եւ յայնմհետէ չէր լսուեր Թմբկի ձայն անոնց բանակաց մէջ։ Գադիացիք որ ջերմ նախանձաւորութեամբ նմանող են Գերմանական ազգին օրինակներու, անտարակոյս դիտեցին թէ Բրուսիացիք Գերմանական միութեան դաղափարին գործադրութենէն չատ առաջ փոքրկացուցած էին Արեւմտերիքայ ժամանակ հնարուած իրենց ահագին Թմբուկները, մինչեւ հասարակ զաւերու (ըէջ) ձեւոյն եւ մեծութեան։ Եւ ըստ այսմ հրովարտակ հանուելով՝ Թմբկի ձայն չէր լսուեր այնուհետեւ Գադիական զօրագնդոց մէջ, իրրեւ չորս տարի, ի մեծ ախորութիւն փողոցի տղայոց եւ դատարկապորա անձանց որ կ'ախորժին տեսնել անոնց անցնելը ճամբաներէն։

Թմբկին պատմութիւնը, եթէ զրուի, ոչ միայն զուարճալի այլ եւ հրահանգիչ կրնայ ըլլալ։ Կը կարծուի թէ Թմբուկն հնարուեցաւ Արեւելք, եւ կ'ըսուի թէ մեռաւ Արեւմտեան Եւրոպա կա՛մ Մաւրիտանացւոց եւ կա՛մ Սարաքացւոց ձեռամբ։ Թմբուկն էր երեք տեսակ. նախ՝ բամբաճայնը, կամ Թուրքական Թմբուկը որ է մեծագոյնը, եւ կը բաղկանայ կաղնի ծառի մնամէջ գլանէ, եւ անոր երկու ծայրերը կը հաստատուի մաղաղաթ կամ մորթ կենդանեաց, այնպէս որ կը պրկուին կամ թուլցուին փոքր լարերով կամ փոկերով։ Երկրակ Թմբուկը (պէօմպէլէ) դրեթէ կիսագունաի ձեւ ունի եւ է չինուած ձկտելով զօրաւոր մորթ հորթու, եւ կը կենայ երեք երկաթ սրունից վրայ. ատոնք միչտ զոյգ են, եւ կը յարմարցուի պատատակայ միջոցաւ՝ միոյն ձայնի աստիճանը միւսինն որ է չորրորդ մը վար։ Երրորդն է մէկ քովէն հնչող Թմբուկը, եւ չինուած է առջինին պէս, ուանձնաւոր պղինձ գլան, բայց չատ մը աւելի փոքր։ Բայց Թմբուկը կապակցութիւն ունի Գադիոյ այժմու պատմութեան հետ։ Դաւիեբուն խորին բոմբիւնը լսեղեց տարաբախտ Լուդովիկոս ԺԶ-ի ձայնը երբ ոտ ջանաց խօսել կէսդիւղին առջեւ ժողովուած խաժամուժ ամբոխին. եւ այն Թմբուկը որ հնչեցին ի Մարէնկոյ, ի Ձէնա, Յէյլաու, եւ Յաւսթերլից, հռչակեցին Գադիական զօրաց յաղթութիւնները։ Եւ վասն որոյ չէ դժուարին տեսնել թէ ինչու համար Գադիացիք սիրով դարձեալ կ'ընդունին Թմբուկը։ Բայց դժուար է հասկնալ թէ ինչո՛ւ համար արտաքսեցին զայն իրենց զօրագնդոց մէջէն չորս տարի։ Զկայ նաեւ պատճառ դարմանալու թէ ինչու համար Պելճիա եւ Իտալիա դարձեալ սկսած են հետեւիլ Գադիոյ օրինակին, եւ թէ ինչու համար այս երեք պետութեանց ի դէպ կու գայ Պէնէդիքի խօսքը, «Զկայ անոնց յարմար եւ ոչ ուրիչ նուաղարան բայց եթէ Թմբուկ եւ սրինգ։»

ՏԱՏԱՆՈՂ ՊԱՐՏԷԶՆԵՐ ԵՒ ԴԱՇՏԵՐ

Մարդկային զօրութեան, աչխատասիրութեան եւ հանճարոյ նչանաւորագոյն ապացոյցներուն կարգէն են տատանող պարտէզներն եւ դաչտերը որ կը գտնուին Բաչմիրի հովտին մէջ Հնդկաստանի հիւսիսային ծայրը, եւ Թէգիւբէրոյ լճին վրայ Մէքսիքոյի հովտին մէջ Ամերիկա։ Զհնդկաստան Զինաստանէ բաժնող

երկրին մէջ կան չատ բաներ որ կը չարժուին ճանապարհորդին զարմանքը, բայց չկայ թէ՛ բան մը աւելի արժանի հետաքրքրութեան քան որչափ տատանող պարտէզները լճին վրայ որ է փոքրիկ այն հին քաղաքին մօտ որ այնքան հռչակաւոր է իր ցխահնութեան (շաշ) համար, ըստ հնոց Սրինակէր, իսկ այժմ՝ Քաչմիր անուամբ ճանչցուած։ Քաչմիրի այս տատանող պարտէզներուն չինուհեան մէջ անոնց տէրերն յօգուտ կը դործածեն լիճերուն տակէն բուսած խոտերը եւ ջրային բոյսերը, որոց ամենքն իրարու կը փաթթուին։ Ատոնց մէջտեղերէն ճամբաներ կը բանան նաւակը, եւ յայնժամ բոյսերը եւ խոտերը կը կտրուին իրենց արմատներէն ջուրին երեսէն իբր երկու ոտք վարը։ Երբ այսպէս կ'ատնջատին իրենց արմատներէն, կը պահեն իրենց իրարու փակած դիրքը, եւ իրար կու դան աւելի սերտիւ եւ հոծ։ Կնիւններ, ցախեր, եղէգներ եւ արմատներ կը դրուին անոնց տեւ անոնց վրայ պառկած դիրքով եւ ատոնց վրայ կը տարածուի սիղմ որ կը հանուի պետոյն չատակէն։ Այս աւելի եւս կը միացնէ եւ իրար կը փակցնէ ցախերու, եղեգանց եւ կնիւններու այն զանգուածը, եւ երբ մակերեսը կը չինուի այսպէս, անոր մէջ կը մըխուին ուռենուց ցիցեր դէպ ի լճին չատակը, այնպէս որ տատանող պարտէզը վեր կ'ելլէ եւ վար կ'իջնէ բարձրացող եւ ցածցող ջրին հետ բայց չկրնար փոխել իր տեղը։

Լճին չատակը խոտերուն մէջերէն մնուած երկար ձողի մը միջոցաւ եւ քանի մը անդամ փաթթելով դայն մէկ ուղղութեամբ՝ բաւական բոյսեր վեր կը բերուին եւ կը տարուին նաւակներով պատրաստուած չատաձեւ այն դանգուածին մէջ ուր փաթթուելով կը ձեւացուին կոնաձեւ բլրակներ իբր 2 ոտք չորչափ տատով խարսխին վրայ եւ նոյնչափ բարձր։ Ատոնց իւրաքանչիւրին վրայ խոտոջ մը կը չինուի ուր կը լեցուի դետոյն կակուղ տիղմէն, որուն երբեմն բայց ոչ չաճախ կը յաւելցուի փայտի մոխիր։ Այս կ'ըլլայ սեխի, ձմերուկի եւ վարունգի սերմ ցանելու համար։

Տատանող պարտէզներ եւ դաչտեր չինուհեան կոչուած՝ կը դտնուին նաեւ Մեքսիքոյ ուր նախապէս չինուեցան ապաստանարան ըլլալ քնակչաց՝ երկրին վրայ արչաւողաց դէմ։ Անոնք կը չինուէին եղէդներով, փուչերով, հողով եւ տիղմով, եւ երբեմն այնչափ խոշոր եւ զօրաւոր՝ որ անոնց վրայ կրնար չինուիլ տնակ մը։ Այս տատանող պարտէզներու մնացորդներէն տակաւին կը դտնուին Զալզոյ լըճանային ջուրերուն վրայ։

ԱՅԼԵՒԱՅԼՔ

ՍԵՒԷ ՁԵՐՄԱԿԻ ՓՈԽՈՒԻԼ։ Ամերիկայէ կը տեղեկագրեն թէ նչանաւորագոյն այլակերպութիւն մը տեղի ունեցած է հոն։ Տիկին Ճէյդըզ Էլսրիճ անուն ծերունի խաւիչիկ կին մը որ քանի մը տարուան մէջ հետզհետէ ձերմկցած էր, մեռաւ մօտերս Միչիկանի Հաուէլ քաղաքը։ Ամենեքեան հիւանդ էր, բայց չկարծուիր թէ երբէք ա՜նոր վերջին հիւանդութեանը պատճառն ըլլայ անոր գոյնին մանաւանդ եւ արտաքոյ կարգի փոփոխութիւնը։ Տիկին Էլսրիճի հաւն էր կուվինիայի, եւ նորա նախնիք կատարեալ սեւամորթ խաւիչիկներ՝ որչափ որ դիտցուած է։ Տիկին Էլսրիճի բնական գոյնն էր բոլորովին թուխ եւ մինչեւ իսկ իւր ցեղին մէջ սեւագոյն. եւ անոր գոյնին վրայ մանաւանդ նչանակութեան արժանի բան մը չկար մինչեւ որ եղաւ տարօրէն կին։ Ասկէ բաւական տարիներ առաջ տեսաւ իւր աչ ոտից վրայ մէճիտիչէի մը մեծութեամբ ճերմակ պիսակ մը։ Բանի մը ամսոց մէջ ուրիչ ճերմակ պիսակներ եւս երեւցան անոր մարմնոյն այլեւայլ մասանց վրայ, եւ անոր ոտից եւ ճեռաց վրայ աւելի որոշ։ Ժամանակ անցնելով ատոնք մեծնալով իրարու մօտեցան մինչեւ որ անոր մարմնոյն մեծ մասն եղաւ ճերմակ։ Վերջին քանի մը տարիներուն մէջ երեւցաւ որ փոփոխութիւնը կ'ըլլար դիւրաւոր չիղերուն հետեւելով, եւ տատնէ մը եռքը անցաւ անոր ողնայարի ոսկրին եւ ճակատին վրայ։ Այն ժամանակները որ գոյնին փոփոխութիւնը հասաւ անոր ճակատին մօտ, ճերմակ դիծեր սկսան երեւիլ նաեւ անոր կղակին երկու կողմը եւ միացան բերնին վրայ։ Մասնաւոր պարագայ մը այս էր որ երբ ըլլար փոփոխութիւն՝ կ'ըլլար կատարեալ, անմիջապէս կը ճերմկնար սեւ տեղերը առանց սեւին եւ ճերմակին մէջտեղ գոյներ ըլլալու։ Փոխանակ այսր ճերմակին եւ սեւը իրարմէ բաժնուած էին որոշակի։ Փոխուող մասին գոյնն ունէր յատակ, առողջ եւ չուշանչի սպիտակութիւն, եւ մարդ դժուարաւ կը հաւատար Տիկին Էլսրիճի քաղկին վրայ նայելով թէ սպիտակամորթ կնոջ մը բաղուկը չէր այն։ Բոլոր փոփոխութեան միջոցին նա չզգաց որեւիցէ անհանգստութիւն անոր պատճառաւ, չզգաց որեւիցէ բան մը եռալու, կսկծելու կամ ցաւելուն նման, որ կրնար ընծայուիլ այդ պատճառին։ Կը թուէր թէ փոփոխութիւնը կ'ըլլար հետզհետէ առանց ներդործելու անոր զգացմանց կամ առողջութեան որեւիցէ կերպով։

ՄԵՂՈՒԻՆ ԹԱՓԹՈՑԸ ՕԳՏԱԿԱՐ ԳՈՐԾԻ։ Երկարժամանակեայ դիտողութեամբ Մր. Ո. Ֆ. Բլարք, Բանաստային, սա եղրակացութեան հասած է թէ մեղուին խայթոցին կարեւորագոյն ծառայութիւնը ոչ թէ խայթելն է այլ անոր դործածուիլը այդ աքանչելի արարածէն իրրեւ գործի լինչ։ Մր. Բլարք կ'ըսէ թէ լինք համոզուած է որ մեղուին խայթոցին կարեւորագոյն դործն է բջիճներուն չինութեանը մէջ. անով անատնիկը կը յարդարէ բջիճին վերի ծայրերը, եւ կը հեղու ֆորմիկ կոչուած թթուն որով մեղրը կը պահուի անարատ։ Խայթոցն է աքանչելի հանճարով չինուած ճիշդ փոքրիկ ծեփիչ գործի մը մեղուին համար որով մեղուն կ'աւարտէ եւ կը յարդարէ մեղրի բջիջներուն երեսները երբ մեղրով կը լեցուին լիուլի։ Ատով կը բացատրուի թէ ինչու համար մեղրը երկար տաւն չպահուիր բջջին մէջ երբ լցուած չէ մինչեւ բերանը. դի ֆորմիկ թթուն լցուած չէ անոր մէջ։ Մեղուն գայս կ'ընէ երբ բջիջները չինելու վերջին գործը կ'աւարտի։ Երբ փոքրիկ ծեփիչ այս գործին կը չարժի ետ եւ առաջ այնպիսի ճարտարութեամբ, անոր երկու սուր ծայրերը կը մտնեն բջիջներուն մակերեսին մէջ եւ կը հեղուն նեկտարը նուրբ կաթիլներով ո՜րովք անարատ կը պահուի մեղրը։ Այս է մեղրը պահելու արուեստը։ Ատոր մէջ կը կը տեսնենք, կ'ըսէ Մր. Բլարք, որ խայթոցը եւ թունոյ տոպրակը օրմէ մինչ չատերը կ'ուղեն խոյս տալ, անհրաժեշտ կարեւոր են այն քաղցրաճաշակ մեղրին, եւ թէ առանց անոնց այն զեղեցիկ մեղրալսորիսկը որ նիւթ է վաճառականութեան, պիտի ըլլար անծանօթ բան մը։ Ապաքէն այս է աքանչելագոյն մէկ պատրաստութիւնը բնութեան։

ԸՆԶՄԱՄԱՍՆ ԾԱՄԱՅՈՑՑ ՍԸ։ Գերմանիոյ հռչակաւոր ժամագործներէն Քրիսթիան Մորթին, որ կը բնակի Սեւ Անտառի վիլլինճէն քաղաքը, մօտերս արարած է չինութիւնը ժամացոյցի մը որ իբրեւ հրաչալիք ձեռագործոց հաւանականապէս կը դերազանցէ բոլոր մինչեւ ցարդ չինուած ժամացոյցները։ Այս ժամացոյցին բարձրութիւնն է երեք ու կէս մեթրոյ, եւ լայնութիւնը՝ երկու եւ երեք քառորդ մեթրոյ եւ դրուած է չքեղ դոթացի ամանի մը մէջ։ Կը ցուցնէ երկվայրկեանները, վայրկեանները, քառորդ ժամերը, ժամերը, օրերը, չաբաթները, ամիսները, եւ տարւոյն չորս եղանակները, տարիները, եւ նահանջ տարիները եւ մինչեւ վերջին երկվայրկեանները Քրիստոսի 99,999 թուականին։ Այս ժամացոյցը ոչ միայն ժամանակագրական է, այլ նաեւ աչխարհագրական, եւ կը ցուցնէ ուղիղ ժամը բաղդատմամբ, հիւսիսային եւ հարաւային կիսագնդից ամէն լայնութեանց մէջ։ Կը ցուցնէ լուսնի ձեւերն յաջորդաբար, եւ կը զարնէ վայրկեանները լինչպէս քառորդները եւ ժամերը։

Ժամացուցին լինքնաչարժ մեքենաները ապչեցուցիչ են մինչեւ իսկ այնպիսեաց որ տեսած են ժամանակիս ամենէն չքեղ ժամացոյցները որ կը գտնուին Սեւ Անտառին, Ֆրեյբուրկէնի եւ ուրիչ տեղեր նաեւ այն մեծ ժամացոյցը որ կանգնած է Հռենոս գետոյն դիմացը Սթրասպուրկի Մայր եկեղեցւոյն մէջ։ Անոր մէջ կան բազմաթիւ գործող արձաններ կամ պատկերներ որ կը ներկայացնեն մարդկային կեանքը, Քրիստոնէութեան հանդանակը, եւ հին Հռոմէական եւ Գերմանական դիցաբանութիւնները։ Վաթսուն իրարմէ տարբեր անձնաւորութիւնք կան որ կը զարնեն ժամուն վաթսուն վայրկեանները, զոր օրինակ, Պահապան Հրեչտակը, մահն իբրեւ կմախք, տասներկու Առաքեալք, մարդկային տարիքը, չորս եղանակք, կենդանակամարին կամ զոդիակոսին տասներկու նչանները, եօթն Տեւտոնեան չաստուածք, որմէ եռքը զրուած են մեր չաբթուան առաջին անունները, նաեւ չատ ուրիշներ։

Ձմեռ եւ ամառ դիչերուան ժամուց մէջ դիչերապահ մը կու գայ չատաջ եւ կը զարնէ ժամը իւր եղջերափողով։ Սրեւմտագին՝ աքաղաղ մը յերեւան կու գայ եւ կը խօսի բարձր ի ձայն եւ սուր աղաղակաւ։ Կուն որ Սեւ Անտառին գաղափարական ժամացուցին անհրաժեչտ զարդն է, կը մնայ ծածկեալ Հէր Մարթինի ժամացուցին մեքենայից մէջ մինչեւ զարուն։ Ժամացուցին մեծ երեսն ունի երեսունուերկու որոչ մասեր։ Շարժական պատկերաց ամբողջ չար մը կը ցուցուի չաջորդաբար, որք կը ներկայացունեն Սրաբչագործութեան եօթն օրերը եւ «Այակին» տասներեչորս «Կայանները»։ Փոքրիկ լուսարար մը զանգակը կը հնչեցունէ զանգակատան մէջ եւ յետոյ ի ծոնր կ'իջնէ եւ կը ծալէ իւր ձեռուընները կուրծքին վրայ։ Սեւ անտառի այս ժամացուցին երաժչտական գործին, ինչպէս ընդհանուր չատկութիւն է հոն չինուած ժամացոյցներուն, ունի չոյժ քաղցր եւ դաչն ձայն։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ

Ա՛ռ Ամբաղիրն Ա.-Եփոքենի

ՏԷր.—

Թուրքիոյ Առաքելութեանց Օգնական Ընկերութեան Քարտուղարը, Պատ. Թ. Ո. Պրաուն, այս օրերս Պրուսայի Որբանոցը այցելելու առիթ ունեցաւ եւ գրած է «պաչտօնական տեղեկագիր» մը, որոյ օրինակը հրատարակուեցաւ Լէվանի Հերալտի Ապր. 25 թուով, եւ զոր կը վերջացունէ չանձնարարելով Պրուսայի Որբանոցը, ի մէջ այլոց, «այս երկրիս քնիկ Բողոքական եկեղեցեաց, որոց,» կ'ըսէ, «նա

արդէն մատուցած է այնպիսի արժէքաւոր օգնութիւն։»

Հայ Աւետ. Եկեղեցւոյ Բիւթանեան Միութիւնը յամին 1882 պատճառ ունեցաւ քուէարկել որոշում մը նկատմամբ Պրուսայի Որբանոցին, որով կը մերժէր «որեւիցէ յարաբերութիւն ունենալ այն հաստատութեան հետ,» եւ այդ որոշման մասին նորոդ քննութիւն ըրած ըլլալով, վատահանգէս կը հատատատեմ թէ, «այս երկրին քնիկ Բողոքական ժողովուրդը» երբեք չեն կրնար ընդունիլ «պաշտօնական տեղեկագիր»ին այդ վերջին յայտարարութիւնը։ Զերդ, եւլն.

Կ. պոլիս, Ապր. 30։ ՄՈՒՐԹԱՆ ԱՆԴԱՄ ՄԸ

Աս Եմբապիրն Ա-Եոաքեբի

Տէր.—Ա-Եոաքեբի 16րդ թուոյն մէջ հրատարակեալ եւ Աղաղ դիւղի հիւանդաց կարօտային վիճակի պատմութիւնն ընդունակը կարդալով, վերթացինք մանաւանդ հանգանակութեան մը ձեռնարկել, որոյ արդիւնքն տեղւոյս ընթացիկ դրամ Օսմ. լիրան 135 դահ. հաշուով 109 1/4 դահեկանի չափ դնելով, նուիրատուաց անուանցն հանդերձ Ձեզ կը յղումք ի հրատարակութիւն, խնդրելով միանգամայն որ բարեհաճիք սոյն յոյժ հանեաս դումար վաղ ընդ վոյի խրկել յիշեալ տառապելոց, իբր կարելի մի ջուր պատրաստակեալ սրտերու։

Բոսոսթոյ, Ապրիլ 23, 1887 * * *

ՁՄԻՒՌՆԻԱՅԷ ՀԱԼԱԾԱՆՔ

Օրթոտոքս Յոյնք յաջողած չէին ժողովուրդն եւս պահել Յոյն Բողոքականաց քարոզութեանց ունկնդրելէ։ Տոգ. Բոնոպանդինի ունկնդիրք քաղում էին. նա յաջող էր իւր գործի մէջ։ Մանաւանդ ընտանիք մի յարած էր Յոյն Բողոքականաց։ Այս դէպք առիթ տուաւ Օրթոտոքս Յունաց առելութեան պայթման։ Բողոքականք միչտ անտարբեր մնացին խմբագրաց ծաղրաբանութեանց, եւ առելութեան զայրոյթով ներչնչեալ դրուածոց։ Բողոքականութեան ընդդէմ Օրթոտոքսներու մէջ դոյացած առելութիւն հետ ընդ հետ զայրացած էր։ Վերջին միջոց մնացած էր դիմել «Ընթ» կոչեցեալ տեղւոյն կցորդ Ա.Եետարանի քարոզութեան սրահը եւ սալ խառնակութիւն։ Նոյն պահուն Տոգ. Բոնոպանդին անդ փակեալ մնաց մինչեւ ոստիկանութեան դալ եւ ամբոխը ցրուելը։ Տեղւոյն կառավարութիւնը լսելով ասոր վրայ, խմացուցած է Անգղիական հիւպատոսին դոցել սալ Բնթի կցորդ սոյն սրահը զոր երկու Անգղիացի տիկնայք բացած էին։ Սրահը դոցուեցաւ, Օրթոտոքս Յոյնք այս յաջող դէպքէ քաջալերեալ, յաջորդ կիրակին խուժանը պիտից Ա.Եետարանական եկեղեցին ուր պաշտօն կը կատարեն Հայ եւ Յոյն Բողոքականք. ժողովրդեան բացակայութեան բաւական ապակիներ կոտրեցին։ Ճամբէ անցնող Հայ թէ Յոյն Բողոքականաց առանց խտրելու քարերու տարաւ տեղացին, հուբաներ արձակելով ծաղրելին։ Տոգ. Բոնոպանդինի եւ երկու այլ Բողոքականաց առնոյ վրայ յարձակելով ջախջախելին պատուհաններու ապակիներ եւ պատռտալին։ Իրաւունք եւ արդարութիւն այլ եւս Թոյլ չէր տար լսել եւ համբերել։ Սմերիկեան հիւպատոսը դէպքը տեղւոյն կառավարութեան իմացուցած լինելով վերթաց հետագրել Սմերիկեան դեսպանին յօդուածին, եւ մինչեւ անցնել խառնակութեանց կառավարութեան կողմէ արթնուն հսկողութիւններ եղան։ Բազաքին ամէն կողմը ամէն օր չրջապտելին զօրաց խումբեր, հեծելազօրք եւ նոյն ինքն տեղւոյն վեհմաշուք Կուստակալը մի քանի տեղեր անձամբ այցելեց, ի կատարել անդ պաշտօնին զօրախումբ կուպար հսկել չուրջ ժողովատեղւոյն։ Բանիցս ոստիկանութիւն մեզ եւ այլոց ոմանց ընկերաց յաղօթատեղի դնալոյ եւ դառնալոյ առեն ընկերացաւ։ Կ'ըսուի թէ հարիւրի չափ Յոյներ ձերբակալուելով ոմանք բանտարկեցան մինչեւ մի քանի օր. երկու Յունական թերթեր որ առ հրատարակութենէ դադրեցան, միոյն անուն միայն փոխուելով. Յունական եկեղեցւոյ մէջ ծանուցուեցաւ թէ Բրխատոնէից պարտ էր առլիլ սիրով ամինոյն հետ, որ եւ էր փոփաքն կայսերական վեհափառութեան, որոյ ընդդիմացողք անբնոյ պիտի պատժուին։ Կայսերական վեհափառութիւն այս լսմամբ եւ պաշտպանութիւն ոչ թէ միայն իւր հպատակից ամինոյնիսկ եւ հաւատարմագրոյն մի մարմինը կազմող Բողոքականաց սրտին եւ բախտիքը բաղմապատկած է, այլ եւ օտաբ բարեացաց սիրտը դոհունակութեամբ լցուցած է, որոյ վրայն միաբանութեամբ աղօթած են եւ կ'աղօթեն յաւէտ վասն կենաց վեհափառ կայսեր եւ Իշխանաց։

Զմիւռնիա, Ապր. 22 ԱՇՈՒՐ Ս. ԵՈՒՍՈՒԹ

ՔԷՕՔԱՇԵԱՅԷ

Ներկայ ժամանակիս մէջ չատ անդամ մարդոց կը քարոզենք եւ կ'ըսենք ալ թէ Սուրբ Գիրքը առէք կարդացէք ու հասկցէք թէ ի՞նչ է Աստուծոյ կամքը, ի՞նչ է յաւիտենական կանութիւնը, նաեւ ի՞նչ է կեանք եւ ի՞նչ է մորուստ։ Ոմանք կը պատասխանեն թէ, տակաւին ժամանակ կայ, ոմանք ալ կ'ըսեն Աստուած ողորմած է, եւ ոմանք ալ թէ, հայր խնդիրը լուծենք, եւ ոմանք ալ առանց տմչնալու անխիղճ ու անզղայ կերպով կ'ըսեն, Ո՞վ եկաւ անդին աչխարհէն, որ հաւատանք թէ այդ բաները ատանկ են։ Այսպիսոց կը պատասխանեմ. Բայց քու ասդ կերդ, կարդա Սուրբ Գիրքը թէ ո՛վ եկաւ անդին աչխարհէն։ Տէրն մեր Փրկիչ Յիսուս եկաւ, Օծեալ Իչխանը, խոստացուած Մեսիան, Բանն Աստուած, ինքն անկէ եկաւ ուր կը հրաւիրենք զձեզ։ Նա ինքն է Թադաւոր վհատց, որ ունի կատարեալ լիութիւն. Նա կու տայ իմաստութիւն ուղղին իմաստութիւն, եւ հրաչք ուղղին հրաչք։ Ինքը անձամբ յայտնուեցաւ աչխարհին, որպէս զի անձամբ խօսի մեզի հետ, եւ լուր տայ ապրդայ կենաց համար։ Ինքն էր որ կոյրերուն տեսութիւն, համրերուն խօսիլ, խուլերուն լսել, եւ անդամալոյծներուն քալելու կարողութիւն տուաւ. ինքն էր որ Բեթլհեմի մսուրին մէջ ծնաւ եւ երկինքէ զօրքեր իջան դեպ ի երկինք վհատացանութիւն կ'ուղղէին եւ դեպ ի աչխարհ Փրկչին լուրը կ'աւետէին։

Ո՛հ, ի՜նչ քաղցր տեսարան եւ ի՜նչ քաղցր լուր անոյշ մեղաւորաց։ Կ'ուզեմ հոս քանի մը ղդացումներս յայտնել ղիրինք Յիսուսի աչակերտ համարողներուն. — Ես Թուրքիոյ 60էն աւելի քաղաքներ պտըտած եմ, եւ իմ տկար չօչափումովս ըմբռնած եմ նախ թէ Բրխատոնեայ ըսուած ժողովուրդին վիճակը, թէ հոգեւոր եւ թէ մարմնաւոր, դժուարեալ արժան չեն. նաեւ տեղեր ալ կան որ դրեթէ անտանելի եղած է անոնց վիճակը. բաւական խորհած եմ եւ այսպէս կը դանեմ թէ ժողովուրդ հովուելու միջոցներուն առաջինը աստուածպաչտութիւնն է, իսկ այդ կայ ու չկայ։ Մարդոց սիրտերը խաւարին մանձր ծածկոցովը ծածկուած են, միտքերն ալ մառամբ բթացած են; սակայն մանաւանդ տեղեր կան որ քիչ մը լոյս ունին։ Բայց չատերուն համար 19երորդ դարուն մէջ եւս դեռ Աստուածպչտին խօսքին վայելակաները ներուելու պէս մեծ կոչմ կ'արչաւեն մեղաւորները իրենց թմրութենէն արթնցնելու համար, բայց անոնք տակաւին ծածկոցը իրենց վրայէն չեն նետեր։ Սակայն վայ անոնց որ արդիւք կ'ըլլան գործոյն, իրենք չեն մտներ եւ մտնել ուզողը կ'արգիլեն։ Օտարազգիներն շատ մեծ զոհողութեամբ միջոցներ կը գործածեն մինչեւ անդամ իրենց հայրենիքը ձգելով մեծ ծախքեանոններ ճեղքելով, մեր խեղճութեանը օգնելու կը համրն, սակայն արեւելեան Բրխատոնեայք տակաւին Յովհաննէս պէս վեղարակիր դպրեվանքի տակը կը խորհան։ Մեծ յոյս ունիմ թէ Աստուած իր ժողովուրդին ուրիչ տեղէ օգնութիւն կ'ընէ, սակայն անոնք որ անտարբեր են՝ կը կորսուին։ Ո՛վ տեսուչներ, ձեր անհոգութիւնը ժողովուրդին բարոյական վիճակը խաւարեցուցած է. եթէ ժողովուրդին բարոյական վիճակ նորոգութիւն տունէ, թէ՛ ներկայ եւ թէ՛ ապառնի կենաց խոստումնալիները պիտի ընդունին։

Այսպէս երկիրներ տեսայ ուր ոմանք դրեթէ մերկ կը պտտին։ Ո՛վ նորաձեւութիւն սիրող տիկիններ եւ օրիորդներ, ձեղմէ չատերը միչտ կը խորհին թէ ի՛նչ ձեւ հագուստ հաճոյ է։ Եւ թէ ձերաւելորդ ծախքերով ձեր պարտաւորութիւնը կատարէք, ապագայ կենաց մէջ ալ դղեստ կ'ունենաք երբ Բրխատոս ըսէ, Եկէք իմ հօրս օրհնածներ, յաւիտենական կենաց հանդերձները հագէք։ Բայց թէ որ հիմա դուն խեղճերուն չի պիտաս, քու մերկ մնալուդ պատճառը դուն կ'ըլլաս։ Ինչ որ սերմանես այն պիտի հնձես, ոչ տարակոյս կայ ոչ ալ աչառութիւն։

Ո՛վ Աստուած, քու ժողովուրդի վրկութեանը համար դուն այցելու եղիր, եւ մեզմէ ամէն մէկերնիս Յիսուսի ճամբան առաջնորդ նորդէ, անոր որ «բարիք ընելով կը պարտէր» նորդէ, անոր որ «բարիք ընելով կը պարտէր»

Քէօթահիա Հ. Խ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԱԶԴՔ

ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ ԲԻԲՔԱՆԻՈՅ

Բիբլեանիոյ Նահանգային ժողովն ըստ իւր Գործադիր ժողովոյ վերջին որոչման, պիտի գումարի ի Կ. պոլիս ըստ Հատ. Մայիս 25, Դ. առաւօտ։

Կը հրաւիրուին Սրժ. Հովիւք եւ Նուիրակք եկեղեցեաց, ձեռնադրեալ Աւետարանիչք եւ արտօնագեալ Քարոզիչք, որ են օրինաւոր անդամ Նահանգային ժողովոյ։

Ժողովը պիտի սկսի ճիչդ ծանուցեալ ժամանակին եւ պիտի տեւէ ութ օր մինչեւ յաջորդ Հինդչաբթին։

Կը խնդրուի բոլոր պատուարժան Պաչտօնեաներէ եւ Նուիրակներէ որ չանան ներկայ գտնուիլ սրոշեալ ժամանակին։

Կ. պոլիս, Մայիս 4 Ա. Կ. ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ
Քարտուղար Բիւ-Ը. Նահ. Ժող.

ԵՌԱՄՍԵԱՅ ԱՂՕՔԻ ԺՈՂՈՎ ԿԱՆԱՆՑ

Կանանց Եռամսեայ միաբանական աղօթքի ժողովը պիտի գումարի յառաջիկայ Զորեքչաբթի, ի ժամ 8 ըստ Թրքաց, Պայազիդ Հաուղի մատրան մէջ։

Ժողովոյն պիտի առաջնորդէ Բրոֆ. Յակոբոս Էֆ. Ճէճիզեան։

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ապրիլ 25 ըստ Յուն., 4 Մայիս 7 ըստ Լատ., 1887

ԻՐԱՑ ՎԻՃԱԿԸ

Շաբաթ օր, Ապր. 23, Սոֆիայի քաղաքացիք լսելին դառնում մը զոր բաղումք ի սկզբան կարծելին Թէ որոտման ձայն էր։ Տեսնուեցաւ Թէ ուժանակի փամփուշտ մըն էր որ պայթած էր Ընդհանուր Բօրոֆի, քաղաքին գինուորական հրամանատարին, առնքով։ Բաւական թնդով անձինք, որոց վրայ կասկած կար, ձերբակալուեցան, բայց Պուլղարական Թերթեր չատ կարեւորութիւն չեն տար խնդրոյն, նկատելով այդ դէպքն արդիւնք անձնական թշնամութեան։

Անցեալ չաբթու Խնամախնամք չատ կը տանէին իւրեանց ուղեւորութիւնը, այցելելով Սլիվնոյ, Շումլա եւ Եամպոլի։ Կ'ըսուի Թէ Մեծ Սողրանիէն ի նիւտ հրաւիրելու դադարիսն ի բաց Թողուած է, բայց Փոքր Սողրանիէն կարելի է ինիւտ հրաւիրուի։

Սթամպուլ կը յիշէ չորս քաղաքներ Պուլղար ուսանողաց մէկ գործն ի Սք. Բեզբրազուրկի։ Սոքա իւրեանց ատորագրութեան վրայ հրատարակած են բուռն բողոք մը ընդդէմ հրդեհանպատման պաշտաման որ կատարուեցաւ Սք. Բեզբրազուրկի եկեղեցւոյ մէջ ի պատիւ Պուլղար ապստամբաց որք հրացանի բռնուեցան ի Բուսճուգ։ Ռուսական Թերթեր բնականապէս չոյժ զայրացած են յիշեալ ուսանողաց յանդգնութեան համար։

Քան Թէ Ռուսական կառավարութիւնը վերջերս գանգատած է Բ. Դրան քանիով Թէ սա միանալ է նպաստաւոր աչօք նայիլ Պուլղարիոյ տեսութեանց։ Այս պատճառաւ Սք. Բեզբրազուրկի Օսմանեան դեսպանին հրահանգ արուած է ասլ բացարձակ ապահովութիւն Թէ Բ. Դուռը դրդուած չէ իւր ատենէն ի վեր քեն, եւ Թէ քնաւ դիտաւորութիւն չունի բռնաբարել Ռուսիոյ գաղնադրօք հաստատեալ իրաւունքները։ Դեսպանին նաեւ հրահանգ արուած է ըսել Թէ Բ. Դուռը չհաճիր որ Պուլղարական խնդիրը կարգադրուի այնպիսի պայմաններով որ ուելի նպաստաւոր ըլլայ մէկ տէրութեան մը քան միւսին։ Թայմ կ'ըսէ Թէ վատահ է որ Բ. Դրան չրջաբերականը նկատմամբ Պուլղարական խնդրոյն՝ արդէն զրկուած է Կ. պոլսէ։ Սակայն Թրքական դիւանական ակութիւններ մէջ կ'ըսուի Թէ Պերլինէն հասած պաշտօնական լուրեր կը ծանուցանեն Թէ, պահանջմունքն զոր Իտալական կառավարութիւնը ներկայացուցած է Թերմանական կառավարութեան՝ նկատմամբ հատուցմանց Սիբիւկեան եղերաց վրայ, ի դիպել ինչ ինչ պարագայից, պաղ ընդունելութիւն գտած են, եւ Թէ այս պատճառաւ կարելի է որ երբեակ դաշնակցութիւնը չըլլայ այնչափ հաստատ որչափ կը կարծուէը։

ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆ

Աֆղանիստանի խնդրոյ նկատմամբ դեռ հակառակ լուրեր կը հասնին Հնդկաստանէ։ Ղըզղայից ապստամբութիւնը կ'ըսուի Թէ կը տարածուի, բայց Էմիրը չէ կորուսած իւր վստահութիւնը Թէ կարող է զսպել զայն եւ օգնութիւն չէ խնդրած Բրիտանական կառավարութենէն։ Կալկաթայէն Թայմի Թղթակիցը կը գրէ Թէ Սիւքանթէր Խան հրաման ընդունած է ապստամբաց վրայ քալել Գանտահարէ, բայց գումդ մը զօրք որ կ'երթային միանալ անոր հետ, ձանբուն վրայ ապստամբներէն յարձակումի կրելով, հրամանատարը եւ 30 զինուոր սպաննուած են, եւ մնացեալք, իրր 200 հոգի, դերի բռնուած են։ Ասոր վրայ Սիւքանթէր Խան հետ քաշուելով պաշտպանեալ դրիոյ մէջ ամրացած է, եւ անտի կուսուելով ապստամբաց դէմ յաղթած է ասնոց, 300 մարդ սպաննելով, մինչ իւր կորուստն է միայն 30 մարդ։

Կալկէն որ Սէր Բեզբազուրկի Մայիսի 3ին կը գրէ Թէ քիչ յոյս կայ համաձայնութեան մէջ Ռուսական եւ Անգլիական անդամոց սահմանագլխոյ յանձնախմբին, ըստ որում իւրաքանչիւր կողմ կը յայտարարէ Թէ չկրնար ընդունիլ միւսին առաջարկութիւնները։ «Վազուան նիւտը,» կ'ըսէ Թերթը, «պիտի վճռէ Թէ բանակցութիւնք չատ պիտի տարուին Թէ ընդհատին։»

Ապր. 28 Թուականաւ Կալկաթայէն ուղղեալ հեռագիր մը կ'ըսէ Թէ յոյս կայ որ էմիրը պիտի կարողանայ պահպանել իւր իշխանութիւնը, այլ Թէ, «եթէ էմիրին իշխանութիւնը տապալի իսկ, հաակցուած է, ինչ ինչ ձեռնարկութիւններէ որ խորհրդածութեան ենթարկուած են, Թէ այդպիսի դէպքի մը անհրաժեշտ հետեւութիւնը չըլլար դժուարութեանց ծագումն ի մէջ Անգլիոյ եւ Ռուսիոյ։ Ընդհակառակն կրնայ ըլլալ աւելի որ սոյն երկու Տէրութիւնք միասին համաձայնութեան մը գան զսպելու համար ցեղային պատերազմներ Աֆղանիստան, եւ բոլոր երկիրը կառավարելու համար՝ պաշտպանեալ վարչութեամբ մը որ հաճելի ըլլայ Թէ՛ Անգլիոյ եւ Թէ՛ Ռուսիոյ։» Իսկ Սթեյ-Ընդ կը խորչի այդպիսի կարդադրութենէ եւ կ'ըսէ Թէ ամէն չարիք պատերազմի խրտուիլակ կ'ըլլայ այն։ Կը համարի Թէ բաւական է այն մանակցական իշխանութիւն զոր Անգլիացիք վարած են ի Գահլբէ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բէռնեվի դէպքը փակեցաւ Մ. Շնէպելի արձակմամբն անցեալ չաբթու Ուրբաթ երեկոյ եւ նորա գառնալովն ի Բէռնեվ կէս գիշերուան կառավիճով։ Նոյն Տոյնէ Կապէն կը հրատարակէ զեկուցում մը որ Կայսերական արքունեաց կողմանէ յղուած է Սրատաքին Գործոց պաշտօնարանը, եւ որ կը յայտնէ Թէ ինչ ամբաստանութեամբ ձերբակալուած էր Մ. Շնէպել։ Փետրուար ամսոյ մէջ ձերբակալուեցան եւ բանտարկուեցան երեք անձինք, որոց միոյն քով գտնուեցաւ երեք նամակներ որոցմով անեղկութիւն կը խնդրուէր նկատմամբ Սթրատպուրկի ամրութեանց, եւ գորս գրած էր Մ. Շնէպել։ Այս յայտնութեան վրայ հրաման արուեցաւ ձերբակալել զՄ. Շնէպել երբէք անդներ ատմանապետը, եւ նա ինքն, մինչ ձերբակալուած էր, խոստովանեցաւ Թէ ինք գրած էր այն նամակները, եւ Թէ գործած էր իւրեւ միջնորդ ի մէջ Գաղիոյ Պատերազմական Նախարարութեան եւ վերոյիշեալ լրտես-ներոս։

Գալով ձերբակալութեան կերպին՝ համաձայնութիւն չկայ, եւ բարեբախտաբար խնդիրն այլեւս կարեւորութիւն չունի։ Գաղիական Թերթեր, մասնակայ այսպիսի մը մէջ ուշնամուղ երկու մարդոց վկայութեան չենք կը հաստատեն Թէ, Թէպէտ երկու ոստիկանք Մ. Շնէպելի վրայ յարձակեցան տանեմանապետին Գերմանական կողմը, ոմանկան նա յաջողեցաւ քաշել դնանք Գաղիական հողդն վրայ։ Գերմանացիք կը մերժեն դայս, եւ կ'ըսեն նաեւ Թէ, Թէպէտ Գերմանացւոյ պաշտօնակալին նամակը կը փնտռէր մաս Մ. Շնէպելի ապահովութեան անցագիր, սակայն ոստիկանութեան պաշտօնակալը կայանի պաշտօնակալին հետ համաձայնութիւն չունէին եւ զուգորդութիւնը արդիւնք էր դիպուածի։ Թայմի Թղթակիցն ի Փարիզ կը յայտնէ գազաւար Թէ, մասնութեան ամբաստանութիւն լսելէ օտարականի մը դէմ վասն գործոց զոր կատարած է ի ծառայութեան իւր կառավարութեան, եւ ի՛ր երկրին դէմ, վտանգաւոր օրինակ կ'ըլլայ վասն ապագային։ Նոյն դրութեամբ Գաղիա առաւել իրաւամբ կրնայ բանտարկել 70,000 Գերմանացիներն որ կը գտնուին Գաղիական հողի վրայ, ի դիպել պատերազմի մէջ ան երկու երկրաց։

—Հնդկաստանի Մատրասի կառավարչին կոդմանէ ծանուցուած դէպք մը կը ցուցնէ Թէ որչափ խոր արմատացած է նախապաշարումն այդ երկրին մէջ։ Կին մը որ ամուլ մնացած էր կը կարծուէր Թէ դիւի մը ազդեցութեան ներքեւ է, եւ վճուկ մը որուն խորհուրդ կը հարցուի, կ'ըսէ Թէ մարգադոհ մը հարկ է։ Հետեւապէս քանի մը բարեկամներ կը ժողովին կնոջ հօր տունը, եւ յետ կրօնական արարողութեանց մարդ կը ղրկեն կոչել զոհին համար որոշուած անձը։ Խեղճը կու գայ առանց կասկածի եւ դնա անդգայ ընելու չափ արբեցուներէ ետեւ, կը դլխատեն դնա եւ մարմինը կը նուիրեն չատուածի մը։ Ոստիկանութիւնը կը գտնէ մարմինը որ ջրամբարի մը մէջ նետուած էր։ Մարգասպանք ձերբակալուելով լիովին խոստովանած են իւրեանց ոճիրը։

—Միացեալ Նահանգներէն կը ծանուցուի Թէ նոր ամերիկ վիմագրիներ պատահած են։ Գիւղ մը կործանած է ի Քանսաս. 17 անձինք սպանուած են եւ 20՝ վիրաւորուած։ Գիւղի մը մէջ եւս յաւրքանսաս ծանր կորուստ եղած է. 6 անձինք սպանուած են եւ 30 վիրաւուած։ Միսուրիէ եւս կը ծանուցուի Թէ 30 տուներ կործանած են, 5 անձինք սպանուած, եւ 11՝ վիրաւուած։ Փոթորկին հետ տեղացած է խոշոր կարկուտ, որով հունձքեր վնասուած են։

—Յետ քանի մը ուսուր վիճաբանութեան Թանատայի Երեսփոխանական Ժողովը երեք չորրորդին ասլի մեծամասնութեամբ քուէարկեց որոշում մը որով կը պատրաստէ Իրլանտայի համար աւելի լիակատար պատժական օրէնք հաստատելու առաջարկութիւնը որ այժմ Անգլիական Խորհրդարանին առջեւ է։ Թանատայի Նախարարապետը յատաջ բերած է Թէ պատչաճ չէ որ Թանատա միջամտէ խնդրոյ որ կը պատկանի Բրիտանական Խորհրդարանին, բայց նորա բողոքը ապարդիւն եղած է։

—Ռուսական կառավարութիւնը արդելած է ղրկել Ջօր. Գալանժէլի այն պատուոյ սուրը զոր յանձնախումբ մը կ'ուզէր նուիրել նմա։

—Սւսարիոյ կայսրը յայտնած է Թէ կը հաւանի Բաղնոքի Կոմսին ազատարձակութեան՝ նուիրելով նմա Ոսկեզէն Գեղման չքանշանը։ Նոյն չքանշանը նուիրած է նաեւ Պատերազմական Նախարարին։ Կը Թուի Թէ Բաղնոքի Կոմսն աւելի յաջողած է գոհացնել իւր վեհապետը քան որչափ կրցած է Մ. տը նկերս գոհացնել նորն։

—Վէմ մը ծագած է ի մէջ Նոյս Տոյչ Կաղէնի եւ մի քանի Ռուսական Թերթերու Թէ ինչ պատճառաւ Սւսարիս գրաւեց զՊոմանա եւ Հէրնէք։ Ցիչեալ Ռուսական Թերթերը կ'ամբաստանեն Թէ Գերմանիա ջանայ կապատել Ռուսիոյէ նորա յաղթանակին արդիւնքն՝ օգնելով Ջնջել Սան Սթեֆանոյի դաշնագիրը,

եւ նոյն ատեն օդնեց Աւստրիոյ ի ձեռս բե-
րել զաւառները զորս այժմ դրաւած է։ Ի
պատասխանի այս ամբաստանութեան Գեր-
մանական Թերթը կը ցուցնէ թէ Աւստրիա
զրաւեց այդ զաւառները՝ բանակցելով Ռու-
սիոյ հետ, առանց խորհուրդ հարցունելու
Գերմանիոյ։ Յամին 1876 Ռուսիոյ եւ Աւստ-
րիոյ կայսերք տեսակցութիւն մը ունեցան
ուր ներկայ էին Կորչաքոֆ Իշխանը եւ Ան-
տրասի Կոմսը, երբ այս լծդիրը կարգադրուե-
ցաւ, եւ այդ կարգադրութիւնը վաւերացաւ
յաջորդ տարին, յառաջ քան Ծաղումն Ռու-
սական–Թրքական պատերազմին, յատուկ
պատուիրակութիւն մը ղրկուելով ի Բեռ-
ուր Աւստրիոյ Կայսրը կը գոնուէր յայնժամ։
Եւ այսպէս կ'ըսէ Գերմանիոյ պաշտօնական
Թերթը, Պիզմարք Իշխան այլոց հետ միա-
բան հաւանելով որ Աւստրիա դրաւէ յիշեալ
զաւառները, միայն վաւերացուց կարգադրու-
թիւն մը որուն Ռուսիա արդէն հաւանած էր։

—Ինչ Յոյն պաշտօնակալներէն, որոց վրայ
ամբաստանութիւն կար թէ մասնութիւն
գործած էին ի Գուլթրա, որպէս յիշեցինք
անցեալ չաբթու, երեքը դատապարտուած են
մահուան եւ մնացեալք արձակուած են։
Սքոպոլ կը դրէ թէ նմանօրինակ զատի
պիտի ենթարկուին ուրիշ 7 պաշտօնակալք
որ կ'ամբաստանուին թէ մասնութիւն գոր-
ծած են ի Բաթում, որ սա եւս Թրքական–
Յունական սահմանագլխոյն վրայ է։

—Աւստրիոյ պատրաստութիւնք այնչափ
կատարեալ են Պոնտայի սահմանագլխոյն վը-
րայ, եւ Թուրքիայինները՝ Ալպանիոյ սահմա-
նագլխոյն վրայ, որ կը կարծուի թէ հարկ
չկայ որ Մոնթենեկրոյի սպառազինութիւնք
երկիւղ ազդեն։

—Կ'ըսուի թէ Գերմանական կառավարու-
թիւնը պաշարման վիճակ պիտի հրատարակէ
Ալսաս Լոռէն։

—Անցեալ տարի Անգլիոյ Ներկրզարանը
հրաման տուաւ վասն կառուցման նաւերու
ջրանցի մը Լիվերբուլէ մինչեւ Մանչեսթըր,
բայց ընկերութիւնը չկրցաւ ի ձեռս բերել
կարեւոր դրամն, եւ այնպէս կը թուէր թէ
ձեռնարկութիւնը անյաջող պիտի ըլլար։
Տնօրէն ժողովոյ Լոնտոնի անդամներն կը
յայտարարէին որ եթէ առաւել քան 3 միլիոն
Անգղ. ոսկւոյ բաժնեթուղթ չառնուէր ի
Լանգաչիր եւ մերձակայ գաւառաց մէջ (Լի-
վերբուլ եւ Մանչեսթըր երկոքին Լանգաչի-
րի գաւառին մէջ են), Լոնտոնի ղրամատէրք
չէին յօժարեր մնացեալն հայթայթել։ Վեր-
ջերս Լանգաչիրի գաւառը սկսած է փութով
դնել ջրանցին բաժնեթուղթերը, եւ թէպէտ
մինչեւ Մարտ 15 ստորագրուածներուն գու-
մարը կը հասնէր միայն 750,000 Անգղ. ոսկ-
ւոյ, մինչեւ Ապրիլ 27 հասած էր 2,500,000
Անգղ. ոսկւոյ, եւ վստահապէս կ'ակնկալուէր
թէ կարեւոր գումարն չուտ ի ձեռս բերուե-
լով գործը պիտի սկսուի։

—Ձարը սպանելու փորձին մասնակից ե-
ղող անձանց դատաստանը պիտի սկսէր ի
Սբ. Բեդրբսպուրկ Ապր. 27ին։ Դատաստանը
պիտի ըլլայ ոչ թէ պատերազմական ատենի
առջեւ այլ քաղաքին բարձրագոյն ատենին
առջեւ, բայց դատաստանին արարք դաղտնի
պիտի ըլլան։ Դատի ենթարկեալք 15 ան-
ձինք են յորոց երեքն կին են։ Ապրց վրայ
եւս կայ ամբաստանութիւն մասնակցութեան,
բայց դեռ չեն ձերբակալուած։ Սխալմամբ
տրուած էր այն լուր թէ փամփուշտներ կրող
երեք ուսանողք կախուած էին, վասն դի
նոքա եւս դատի բերուածներուն մէջ են։
Բաւական թուով վաստաբանութիւններ կարգուած
են պաշտպանելու համար ամբաստանեալնե-
րը, որոց առնուն մահուան դատապարտուե-
լը կը պահանջէ ընդհանուր դատախազը։ Հա-
ւանական է, կ'ըսէ Թայմսի Թղթակիցը, թէ
մեծ մասին դատավճիռը փոխադրուելով բռնի
աշխատութեան պիտի դատապարտուին ի
Սիպերիա։ Նոյն Թերթին Թղթակիցը վիճե-
նայէն կը գրէ թէ, ամբաստանեալները սաս-
տիկ կը պարսաւէ ոստիկանութիւնը զանցա-
ռութեան համար, եւ կ'ըսէ թէ Զարին կեան-
քը դիպուածով ազատեցաւ։ Կը յիշուի նաեւ
այս ծանրակշիռ իրողութիւն թէ վտանգաւոր
բաղադրութիւններ պարունակող ծրարներ
տարուած էին վիճեայէ, ուր պատրաստուե-
ցաւ դաւաճանութիւնը, ի Սբ. Բեդրբսպուրկ,
առանց բռնուելու։

—Մարգարտի որսորդներու նաւատորմն
Արեւմտեան Աւստրալիոյ եղերայ վրայ, ան-
ցեալ չաբթու բռնուեցաւ բուռն հողմոյ վո-
թորկի մը, եւ կը վախցուի թէ 40 նաւեր
որոց մէջ կային առաւել քան 500 մարդիկ՝
կորուսած են։

—Մեր ընթերցողք կը յիշեն թէ, ըստ հրա-
ւիրանաց Բրիտանական կառավարութեան,
աշխարհիս ամէն կողմէն Անգլիոյ գաղթա-
կանութեանց ներկայացուցիչք ժողովեցան ի
Լոնտոն։ Սքէ+ընչըբի մէջ կը կարդանք թէ
այս ժողով արդէն ընդունած է ծրագիր մը
վասն պաշտպանութեան Աւստրալիոյ։ Բրի-
տանական կառավարութիւնը, առանց նուա-
զեցունելու իւր Հարաւային Աֆղաղականի
նաւատորմը, պիտի հայթայթէ հինգ զրահա-
ւոր արագընթաց նաւեր 600,000 Անգղ. ոսկ-
ւոյ ծախիւք, նաեւ երկու ծովամբակիր
նաւակներ, մինչ Աւստրալիա պիտի վճարէ
տարեկան 120,000 ոսկի նաւատեաց եւ պի-
տոյից ծախուց համար։ Նաւերը պիտի մնան
Աւստրալիական Ջուրերու մէջ, եւ կը կար-
ծուի թէ բաւական պիտի ըլլան յանկարծա-
կան յարձակմանց դէմ պաշտպանել կղզին։

—Սքոպոլ կը դրէ թէ ըստ լրոց որ հա-
սած են Թիֆլիսէ, Պատ. Աբրահամ Ամիրխան-
եան, [Դործակատար Բրիտանական եւ Ա-
տաքին Աատուածաչունչի Ընկերութեան],
չորս տարուան համար Ռուսիոյ ներսերը ար-
սորուած է Բողոքականութիւնը ծաւալել
ջանալուն համար։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ռուսական կառավարութիւնը վերջացու-
ցած է արդելքն ղոր ղրած էր Պարսկաս-
տանի համար կովկասէն վաճառք անցունելու
դէմ։ Ս.յս, կ'ըսէ Առեւտրական Սենեկի
Թերթը, ծանր հարուած մըն է Տրապիզոնի
համար, ըստ որում այսուհետեւ այդ վա-
ճառաց մեծագոյն մասը պիտի ղրկուի կով-
կասու ճամբով որ յոյժ առաւել դիւրութիւն-
ներ կ'ընծայէ։ Յիչեալ Թերթը կը թախանձէ
կայսերական կառավարութիւնը գործածել
ամէն միջոց պահելու այդ առեւտուրն, բար-
ւոքելով ճամբաները, վասն դի անոր կո-
րուստը պիտի ըլլայ կորուստ տարեկան
500,000 էն 600,000 ոսկւոյ չահու, եւ բաց
ասոր Տրապիզոնի նաւահանգիստը մեծաւ
մասամբ պիտի կորուսանէ իւր կարեւորու-
թիւնը։

— Ձմիւռնիոյ Մաքսատան պաշտօնակալ-
ներէն ոմանք բռնուած են մինչ կը գողնային
բրինձի եւ չաքարի պարկեր։

—Հաֆֆըմ կ'ըսէ թէ Նախարարաց
ժողովը որոշած է 1 առ հարիւր բարձրա-
ցունել կալուածոց տուրքը գաւառաց մէջ,
եւ թէ զայն վաւերացնող կայսերական իրա-
տէն արդէն տրուած է։

—Անցեալ չաբթու Հինդչաբթի օր հանդի-
սաւոր կերպիւ նուիրուեցաւ ի Պրուսա դամ-
բարանն Սուլթան Օսմանի, որ էր նախա-
հայրն Օսմանեան զերդաստանին։ Շէնքը բո-
լորովին նորոգուած եւ զարդարուած է։

—Լէվ–ըն Հէթըլ կ'ըսէ թէ Պատերազ-
մական Նախարարութիւնը կարեւոր փոփո-
խութիւններ պիտի ընէ բոլոր պետութեան
ոստիկանութեան կազմակերպութեան մէջ։

—Աչտընի մօտերը երկրագործ մը գտած
է 90 դրամներ 16երորդ դարու, մաս մը՝ Ա-
ւստրիական, մաս մը Հանսեական կամ Ա-
զատ Քաղաքաց Գերմանիոյ, եւ մաս մը՝ ան-
կախ եպիսկոպոսաց։ Այս դրամք բոլոր պիտի
ղրկուին Կայսերական Մուսարանը։

—Ձմիւռնիոյ բնակիչք հրաւիրուած են ի
ձայն մանեակներու, օգնել ջնջելու մա-
բախները որ կը սպառնան տալ մեծ վնաս
հնձոց։

—Մ. Բաբաեորկի, Յոյն ուսանող մը որ
կը բնակի ի Փիլիպպէ գտած է հին ձեռագիր
մը որ կը պարունակէ հատուածներ Աւրիստո-
տէլի գրուածներէն։ Ձեռագիրը յոյժ լաւ
պահուած է եւ լուսանցիայ վրայ ունի ծա-
նօթութիւններ որ հաւանականապէս 15ե-
րորդ դարուն մէջ գրուած են։

—Աթէնքէն հասած լուրեր կը ծանուցա-
նեն թէ մեծ խռովութիւնք ծագած են ի
Կրէտէ, որոց պատճառ եղած է Քրիստոնեայ
աղջկան մը առեւանգումն ձեռամբ Թուրք
մարդու մը։ Երբ այս կ'իմացուի, աղջկան
ազգականք վրէժ կ'առնուն սպանելով ա-
ռեւանգողը, եւ այնուհետեւ փողոցներու մէջ
ուրիշ սպանութիւնք կը գործուին, եւ յու-
զումը տակաւ կը տարածուի կղզւոյն մեծ
մասին վրայ։ Խռովութիւն ծագած տեղը
օտար հիւպատոսք էրէյլի կը դանուին չրջա-
դայութեան գացած ըլլալով, բայց երբ յուղ-
ման լուրը կ'առնուն փութով կը դառնան
իւրեանց տեղերը եւ Թոսթաքի փաշայի բուռն
ճգանց օժանդակութեամբ կը յաջողին բարե-
կարգութիւնը վերահաստատել։ Ըստ նորա-
գոյն լրոց այս չնչաքեր ազդեցիկ եղած են եւ
ծանրակշիռ հետեւանաց մասին վախ չէ մնա-
ցած։

—Սուսանցիք պատրաստ չեն բարեկամա-
կան յարաբերութիւն հաստատել Եգիպտոսի
հետ որպէս կը յուսացուէր։ Գահիրէէն ի
Լոնտոն ուղղեալ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ ա-
պըստամբաց խումբ մը ընդ հրամանատարու-
թեամբ Նուր էլ Խաղիի Ուատի Հալֆայի
վրայ քալած են Սպր. 28ին, եւ թէ Գնդ.
Զըրմայա անոնց վրայ յարձակելով բուռն
ճակատամարտ մը մղած է։ Նուր էլ Խաղի
սպանուեցաւ մինչ կ'առաջնորդէր իւր զօ-
րաց որոցմէ 150 հոգի մեռեալ մնացին դաշ-
տին վրայ։ Անգղիական–Եգիպտական զօր-
քէն 40 հոգի սպանուած կամ վիրաւորու-
ած են։

ՍՐԾԻՒՐ ԴՐԱՄՈՑ

Ապրիլ 25/7, 1887

Գահս. [կտրոն վճռ.]	15 3	Րուսի. երկ. բաժին	32 75
Պարտուց Յարդարման Թղթադրամ (Թասթիկէ ի Տիւյուն Գայմէսի)	18 10	Ներքին փոխառ.	39 8

ԴՐԱՄԱԳ, Օսմ. լիբան 100ի

Մէճիտիէ	107 38	Րուսիոյ բոլ	90 32
Մէթալիք	98 20	Նաբոլէոն	87 37
Պեշլիք	102 20	Գրլիմէ	31 20
Ալթըլըտ	102 20	Անգղ. լիբա	110 34

Մանէթ Թղթադրմ. 10 18

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈՐ ՊՈՅԱՃԵԱՆ

Ֆինճանճըլար եօզուղը, Ամերիգան խան